

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ
МАТЕРІАЛИ
ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ
ЗА НОТАРІАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
ТА ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ
РІШЕНЬ»**

**Харків
2019**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ
МАТЕРІАЛИ
ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ
ЗА НОТАРІАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
ТА ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ»**

для студентів
другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»

**Харків
2019**

Навчально-методичні матеріали для практичних занять та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Судовий контроль за нотаріальною діяльністю та виконанням судових рішень» для студентів другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад.: В. В. Баранкова, І. М. Череватенко, О. В. Шутенко та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 43 с.

У к л а д а ч і : В. В. Баранкова,
І. М. Череватенко,
О. В. Шутенко,
Т. А. Цувіна,
А. Ю. Каламайко,
М. В. Шпак

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2019

ВСТУП

«Судовий контроль за нотаріальною діяльністю та виконанням судових рішень» як навчальна дисципліна передбачає вивчення змісту поняття «судовий контроль за нотаріальною діяльністю» та його видів; суб'єктів цивільних процесуальних правовідносин у справах, що пов'язані із вчиненням нотаріальних дій або відмовою у їх вчиненні; особливостей предмета доказування та судових рішень у справах про визнання недійсними нотаріально посвідчених правочинів та інших нотаріальних актів; наслідків незаконно вчинених нотаріальних дій або відмови у їх вчиненні; питань відшкодування шкоди, завданої незаконними або недбалими діями нотаріуса; поняття «судовий контроль за виконанням судових рішень», його цілей та видів; завдань попереджувального контролю суду за дотриманням прав учасників виконавчого провадження, наступного контролю суду за законністю дій, бездіяльності; видів правових актів державних та приватних виконавців.

«Судовий контроль за нотаріальною діяльністю та виконанням судових рішень» – спеціальна навчальна дисципліна, опанування якої є необхідне для професійного учасника юридичної практики. Її вивчення сприяє усвідомленню майбутніми фахівцями значення норм права, які регулюють правові засади функціонування системи судового контролю за нотаріальною діяльністю і виконанням судових рішень, як найповнішої правової гарантії захисту та охорони суб'єктивних цивільних прав фізичних та юридичних осіб, держави, а також законності нотаріальної діяльності та діяльності органів примусового виконання судових рішень.

Унаслідок вивчення даного курсу студенти повинні:

- оволодіти навичками самостійної практичної роботи з процесуальними нормами;
- засвоїти суть правових категорій судового контролю, зміст процесуальних правових інститутів у галузі здійснення

судового контролю за нотаріальною діяльністю та виконанням судових рішень, об'єктивні закономірності їх розвитку;

– навчитися розуміти конкретний зміст норм цивільного та нотаріального процесуального права, виконавчого законодавства, правильно тлумачити їх та застосовувати при розгляді конкретних судових справ;

– розуміти й коректно тлумачити роз'яснення пленумів Верховного Суду України з питань, пов'язаних із здійсненням судового контролю за нотаріальною діяльністю й виконанням судових рішень та розглядом цивільних справ, що впливають із попереднього вчинення нотаріальної дії або відмови у її вчиненні, із дій або бездіяльності державних та приватних виконавців;

– набути досвіду науково-дослідної роботи в галузі цивільного процесуального, нотаріального процесуального та виконавчого права.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 1. Поняття та види судового контролю за нотаріальною діяльністю (колоквіум)

Питання для обговорення

1. Поняття та ознаки судового контролю за нотаріальною діяльністю.
2. Види контролю за нотаріальною діяльністю.
3. Судовий контроль у системі видів контролю за нотаріальною діяльністю.
4. Види судового контролю за нотаріальною діяльністю.
5. Завдання судового контролю за нотаріальною діяльністю.
6. Функції судового контролю за нотаріальною діяльністю.

Тема 2. Судовий розгляд справ про визнання недійсними нотаріально посвідчених правочинів та інших нотаріальних актів

1. Степаненко О.О. померла 20 лютого 2016 р. Волков М.В. та Волкова А.В. 27 березня 2016 р. звернулися до нотаріуса із заявою про прийняття спадщини. Нотаріус, відкриваючи спадкову справу, повідомила їх про те, що у Спадковому реєстрі зареєстровано кілька заповітів, а саме від 12 квітня 2005 р. – заповіт, складений щодо двокімнатної квартири, розташованої за адресою: м. Харків, пров. Банний, 4, кв. 37, на користь племінників Волкова М.В. та Волкової А.В., та заповіт від 5 травня 2014 р. – на все майно та майнові права, що будуть належати на момент смерті спадкодавця, на користь Волкова М.В. Стосовно квартири, розташованої за адресою: м. Харків, пров. Банний, 4, кв. 37, то 8 грудня 2013 р.

Степаненко О.О. уклала договір дарування, за яким вказана квартира перейшла у власність Зінченко Г.М.

Вважаючи, що їх тітка не могла подарувати квартиру сторонній людині, Волков М.В. та Волкова А.В. звернулися за консультацією до адвоката.

Складіть позовну заяву у цій справі. Визначте коло фактів, що обґрунтують позовні вимоги.

2. Саркісян А.Р. 27 березня 2017 р. звернулася до суду з позовом до Саркісян Р.Р., третя особа – Державний нотаріус Третьої Харківської державної нотаріальної контори про визнання недійсним свідоцтва про право на спадщину за законом та визнання права власності на спадщину за законом. В обґрунтування свого позову позивачка зазначила, що відповідач, скориставшись її довірою і тим, що вона постійно мешкає у Франції, набув право на майно, оформивши спадщину після смерті матері позивачки на своє ім'я. Судом встановлено, що позивачка у справі – Саркісян А.Р. є спадкоємицею першої черги і не відмовлялась від прийняття спадщини після смерті матері Саркісян Ц.Н., тож за рішенням суду їй було надано додатковий строк для прийняття спадщини. Рішенням суду позов задоволено частково. Свідоцтво про право на спадщину за законом на квартиру, видане державним нотаріусом Третьої Харківської державної нотаріальної контори на ім'я Саркісян Р.Р., визнано недійсним, в іншій частині позовних вимог відмовлено.

Визначте учасників цієї цивільної справи? На які засоби доказування необхідно посилається позивачці? Складіть рішення у цій справі.

3. Федченко І.В. звернулася до приватного нотаріуса Баранової В.В. з метою укладення декількох правочинів. За договором дарування від 15 жовтня 2016 р. квартиру за адресою: вул. Пушкінська, 12, кв. 102, м. Харків вона подарувала онучці – Смілівій Є.В. За договором купівлі-продажу від 12 лютого 2016 р. продала будинок по вул. Шкільній, 25 у

снт Бабаї Харківського району Харківської області Рязанцеву Я.С. за 10 тис. доларів США. 21 лютого 2017 р. вона здала Панову В.В. в оренду за договорами оренди земельну ділянку, що розташована по вул. Переможців, 15 та 16 у м. Чугуїв Чугуївського району Харківської області, а також квартиру № 123 по вул. Лермонтовській 27 у м. Харкові строком на п'ять років.

У березні 2017 р. Федченко Ю.В. звернулася за правовою допомогою до фахівця у галузі права з таких питань:

1) 15 лютого 2017 р. набуло чинності рішення суду про визнання недієздатною Федченко І.В. та визначено її опікуном Федченко Ю.В. Федченко І.В. проживає у опікуна у зв'язку з тим, що остання позбавлена житлової площі внаслідок укладення правочинів з нерухомістю. Виходячи із цього, чи існує можливість повернути об'єкти нерухомості у первісний стан?;

2) крім того, Федченко Ю.В. знайшла договір дарування квартири, але зміст цього документа викликає сумніви, оскільки ніякої онуки у Федченко І.В. немає і хто така Смілива Є.В. невідомо. З огляду на це, чи можна повернути право власності на квартиру, що розташована по вул. Пушкінській, 12, кв. 102, у м. Харкові?

Яку відповідь Федченко Ю.В. має надати фахівець у галузі права? Які існують підстави визнання нотаріально посвідченого правочину недійсним? З посиланням на норми матеріального і процесуального права складіть відповідний процесуальний документ (документи).

Тема 3. Судовий розгляд справ про визнання незаконними нотаріальних дій

4. Лансер С.С. звернувся до суду з позовом до ПАТ КБ «ПриватБанк» та приватного нотаріуса Чернігівського міського нотаріального округу Потебенько О.О., третя особа, що не

заявляє самостійних вимог на предмет спору, – державний виконавець Здолбунівського районного відділу державної виконавчої служби про визнання виконавчого напису таким, що не підлягає виконанню.

В обґрунтування позовних вимог Лансер С.С. зазначив, що 13 червня 2017 р. ним отримано постанову про відкриття виконавчого провадження, ухвалену державним виконавцем Здолбунівського районного відділу ДВС Головного територіального управління юстиції в Рівненській області. Підставою для відкриття виконавчого провадження є виконавчий напис № 6215, вчинений 23 листопада 2016 р. приватним нотаріусом, а стягувачем вказано ПАТ КБ «ПриватБанк». Сума боргу, яка підлягає стягненню, становить 79142 грн. Однак позивач жодного кредиту не оформляв та будь-яких коштів від банку не отримував. Вважає, що кредитні кошти могли бути отримані іншою особою, бо він загубив паспорт.

Визначте учасників цієї справи та охарактеризуйте їх процесуальне становище? Як має бути вирішена справа? Розясніть, як захистити Лансеру С.С. свої права у цій ситуації?

5. Март'янова Т.М. звернулася до Арбузинського районного суду Миколаївської області з позовом до Март'янова М.І., Карпа С.В., третя особа – Перша Арбузинська державна нотаріальна контора про визнання недійсним договору дарування.

Розглянувши матеріали справи, суд встановив, що 19 липня 2015 р. померла мати позивачки – Март'янова О.С., яка на день смерті перебувала у шлюбі з Март'яновим М.І. До нотаріуса із заявами про прийняття спадщини після смерті Март'янової О.С. в установленій законом строк звернулися Март'янов М.І. та Март'янова Т.М. Спадкове майно спадкодавиці складається з квартири, що була придбана на спільні грошові кошти під час шлюбу на ім'я чоловіка Март'янова М.І. на підставі договору купівлі-продажу. Також судом встановлено, що 23 вересня 2015 р. Март'янов М.І. за

договором дарування подарував спадкову квартиру Карпу С.В, вказаний договір посвідчений державним нотаріусом Першої Арбузинської державної нотаріальної контори Крокус В.Л. Позивачка стверджує, що нотаріус безпідставно та в порушення вимог чинного законодавства на свій розсуд змінила коло спадкоємців, позбавивши її частки у спадщини після смерті матері, та посвідчила договір дарування, не дочекавшись спливу шести місяців після смерті спадкодавиці. При цьому діями відповідача Март'янова М.І. грубо порушенні її права як спадкоємиці.

Відповідачі, заперечуючи проти задоволення позову, вказували, що, дійсно, Март'янов М.І перебував з 2005 р. у зареєстрованому шлюбі з померлою Март'яною О.С. та на підставі договору купівлі-продажу від 16 квітня 2010 р. придбав і став єдиним власником вищевказаної квартири. Померла Март'янова О.С. за своє життя не скористалась правом щодо поділу спільного майна, набутого під час шлюбу, і не склала заповіту, а тому після її смерті одноособовим власником спірної квартири залишився Март'янов М.І. Він, як власник, скористався правом розпоряджатися своїм майном на власний розсуд і 23 вересня 2015 р. уклав договір дарування, за яким подарував квартиру своєму племіннику Карпу С.В. Вказаний договір зареєстрований у Державному реєстрі речових прав на нерухоме майно, відтак єдиним власником спірної квартири наразі є Карп С.В. Крім того, відповідачі зазначили, що спірна квартира була придбана Март'яновим М.І. за його особисті кошти, що підтверджується договорами купівлі-продажу раніше належних відповідачу квартир.

Рішенням Арбузинського районного суду Миколаївської області від 11 травня 2016 р. позов задоволено частково. Визнано недійсним договір дарування від 23 вересня 2015 р. в частині дарування 1/2 частки квартири, в іншій частині вимог відмовлено.

Чи є законним таке рішення суду? Чи існує необхідність постановлення окремої ухвали у даній справі? Як

повинен був діяти нотаріус у даній ситуації? Складіть апеляційну скаргу на рішення суду.

6. Між ПАТ «БАНК» та Манежним Д.М. 17 квітня 2014 р. укладено кредитний договір, за умовами якого останній отримав кредит у розмірі 20 тис. доларів США. На забезпечення виконання зобов'язань за цим кредитним договором 18 квітня 2014 р. між сторонами укладено договір іпотеки, за яким Манежним Д.М. передав банку в іпотеку однокімнатну квартиру. Вказаний договір іпотеки посвідчено Васильченком В.В., приватним нотаріусом Харківського міського нотаріального округу.

Згідно з пунктом 3.4 указанного договору іпотеки іпотекодавець гарантує, що за місцем знаходження предмета іпотеки не зареєстровані та фактично не проживають (не мають права користування) малолітні чи неповнолітні особи, та передача вказаної квартири в іпотеку не порушує прав та інтересів зазначених осіб.

За пунктом 6.4.13 цього договору іпотекодавець зобов'язаний не здійснювати реєстрацію інших осіб, у тому числі неповнолітніх та малолітніх осіб за місцем знаходження предмета іпотеки без попереднього дозволу іпотекодержателя.

У серпні 2016 р. до суду звернулась Климова О.В. з позовом до ПАТ «БАНК», Манежного Д.М. та Васильченка В.В. про визнання недійсними договорів. Позивачка зазначала, що про наявність зазначеного договору іпотеки позивачці стало відомо у 2016 р., коли банк звернувся до суду з позовом про звернення стягнення на предмет іпотеки, а також що укладенням цього договору іпотеки порушено права її неповнолітнього онука Манежного К.Д., який від часу народження постійно проживав у спірній квартирі, та що договір іпотеки укладено без згоди органу опіки та піклування. Враховуючи викладене, позивачка просила визнати недійсним кредитний договір від 17 квітня 2014 р. та договір іпотеки від 18 квітня 2014 р.

Представник ПАТ «БАНК» проти позову заперечував, зазначивши що малолітня дитина не мала права власності на спірну квартиру і набула права користування та володіння нею як член сім'ї власника. На момент укладання договору іпотеки дитина не була зареєстрована в цій квартирі, а іпотекодавець Манежний Д.М. приховав той факт, що на час укладення договору іпотеки право користування квартирою мала неповнолітня дитина. Крім того, укладення договору іпотеки не призвело до звуження обсягу, зменшення чи обмеження існуючого права малолітньої дитини на користування цим житлом.

Яким має бут и рішення суду? Чи є мож ливим укладення договору іпот еки за вказаних умов? Складіт ь мот ивувальну т а резолют ивну част ини судового рішення.

Т е м а 4. Судовий розгляд справ про визнання незаконною відмови у вчиненні нотаріальних дій

7. Швець Д.О. 27 квітня 2016 р. звернувся до суду з позовом до приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу Нікітенко Ю.М. про визнання незаконною відмови нотаріуса у виконанні рішення суду.

На обґрунтування своїх позовних вимог Швець Д.О. зазначав, що рішенням Апеляційного суду м. Києва від 05 березня 2015 р. його позовні вимоги задоволено частково. Переведено на Швеця Д.О. права та обов'язки покупця за договором купівлі-продажу від 31 січня 2014 р., посвідченого приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Нікітенко Ю.М., 11/100 частини квартири, розташованої за адресою: вул. Шовковична 11, кв. 3, м. Київ, вартістю 190 000,00 грн, що належала Карлові В.В. Стягнуто із Швеця Д.О. на користь Карлової В.В. шляхом перерахування вартості 11/100 частини квартири, що знаходиться за адресою: вул. Шовковична 11, кв. 3, м. Київ, у сумі 190 000,00 грн з депозитного рахунку Печерського районного суду м. Києва.

Посилаючись на те, що приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу Нікітенко Ю.М. безпідставно відмовив у виконанні рішення суду від 05 березня 2015 р. з посиланням на його неоднозначне розуміння, позивач просив суд визнати незаконною таку відмову приватного нотаріуса та зобов'язати його зазначити Щвеця Д.О. покупцем у договорі купівлі-продажу від 31 січня 2014 р., посвідченого приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Нікітенко Ю.М., 11/100 частини квартири, що знаходиться за адресою: вул. Шовковична 11, кв. 3, м. Київ, вартістю 190 000,00 грн.

Чи законні дії нотаріуса? Як оформлюєт ься відмова нотаріуса на вчинення нотаріальної дії? Яке рішення повинен прийняти суд? Як мав діяти нотаріус при зверненні особи з вищезазначеним рішенням суду від 05 березня 2015 р.?

8. Лісовий В.М. звернувся до суду з позовом до Державного нотаріуса Першої Слов'янської державної нотаріальної контори щодо визнання дій неправомірними та зобов'язання вчинити дії. Позивач обґрунтував свої вимоги тим, що помер його батько – Лісовий М.М., а він є спадкоємцем першої черги за законом. При реєстрації його народження в актовому записі в графі «батько» відомостей про батька внесено не було. Постанову від 27 лютого 2017 р. про відмову у вчиненні нотаріальної дії винесено у зв'язку з відсутністю свідоцтва про народження позивача, де батьком був би зазначений спадкодавець Лісовий М.М. На підтвердження родинних відносин і для видачі свідоцтва про право на спадщину позивачем було надано рішення Слов'янського міськрайонного суду від 6 січня 2017 р., яким встановлено факт батьківства, але з січня 2017 р. свідоцтво на право на спадщину йому видано не було. У червні 2017 р. позивач звернувся до Першої Слов'янської державної нотаріальної контори та отримав листа № 2074/02-17 від 15 червня 2017 р., у якому було зазначено, що 11 червня 2017 р. до Слов'янського міськрайонного суду Донецької області надійшла заява

Мозгової В.В. про оспорювання права, а саме визнання права на спадщину за цією особою і у зв'язку з цим нотаріальну дію було припинено. Посилаючись на те, що судом не виносилось жодних заборон щодо вчинення нотаріальних дій, а в Законі України «Про нотаріат» не передбачено такого поняття, як «припинення нотаріальних дій», позивач просив визнати неправомірними дії щодо невидачі йому свідоцтва про право на спадщину за законом після померлого Лісового М.М. та зобов'язати Першу Слов'янську державну нотаріальну контору видати йому свідоцтво про право на спадщину за законом. Рішенням Слов'янського міськрайонного суду Донецької області від 23 липня 2012 р. позовні вимоги задоволені частково. Визнано неправомірними дії державного нотаріуса Першої Слов'янської державної нотаріальної контори щодо невидачі Лісовому В.М. свідоцтва про право на спадщину за законом. У задоволенні решти частини позовних вимог відмовлено у зв'язку з відсутністю підстав.

Чи законна така відмова у вчиненні нотаріальної дії у даній ситуації? Які існують підстави відмови у вчиненні нотаріальних дій? Як мав учинити нотаріус? Чи правильного висновку дійшов суд у своєму рішенні у справі?

9. Малявіна К.Н. звернулася до Київського районного суду м. Харкова з позовом до нотаріуса Харківського міського нотаріального округу Маліної І.В., третя особа, що не заявляє самостійних вимог на предмет спору, – Кромський В.В. про визнання незаконною відмови нотаріуса у вчиненні виконавчого напису та зобов'язання вчинити певні дії.

Обґрунтовуючи свій позов позивачка зазначала, що з метою добровільного врегулювання питання утримання дітей, що залишилися проживати з нею після розірвання шлюбу, між нею та колишнім чоловіком було укладено нотаріально посвідчений договір про сплату аліментів. У травні 2017 р. вона звернулася до нотаріуса із заявою про вчинення виконавчого напису у зв'язку із невиконанням боржником своїх зобов'язань.

Однак нотаріус жодної відповіді на її заяву не надала, виконавчого напису не вчинила.

Яким має бут и рішення суду? Чи мож ливо заст осуват и у даній цивільній справі інст ит уг заміни неналежного відповідача?

10. У лютому 2016 р. Новак Є.М. звернулася до суду із позовом, у якому просила визнати Постанову приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу Горяйнової Т.К. про відмову у вчиненні нотаріальної дії від 31 березня 2016 р. незаконною та скасувати її, зобов'язати відповідача видати їй дублікат договору купівлі-продажу квартири від 11 грудня 2003 р.

Мотивуючи вимоги, посилалася на те, що відповідно до договору купівлі-продажу від 11 грудня 2003 р. квартира за номером 60 по вул. Лісківській, 12 у м. Києві належить на праві власності їй та колишньому чоловіку Новаку Р.Л., який у добровільному порядку відмовляється надати примірник вказаного договору. Постановою приватного нотаріуса Київського міського нотаріального округу Горяйнової Т.К. від 31 березня 2016 р. їй було відмовлено у вчиненні нотаріальної дії. Новак Є.М. вважає, що така відмова є незаконною, оскільки нотаріус порушує її право власності, а саме позбавляє права розпорядитися її часткою за відсутності правостановлюючого документа у останньої.

Яке рішення має ухвалит и суд? Який зміст позовної заяви про визнання незаконною відмови у вчиненні нотаріальної дії? Як Новак Є.М. реалізуват и своє право власност і на майно?

11. Тимошук С.С. 10 вересня 2015 р. звернулася до суду з позовом до державного нотаріуса Другої Миколаївської державної нотаріальної контори Гавелі О.О. (далі – державний нотаріус) та Кравченко К.В. про скасування постанови про відмову у вчиненні нотаріальної дії та покладення обов'язку вчинити певні дії й усунення від спадкування.

Тимошук С.С. мотивує свій позов наступним: 20 січня 2015 р. померла її мати Тимошук Л.Р., у зв'язку з чим відкрилася

спадщина на належне їй майно. Позивачка є спадкоємицею спадкового майна за заповітом. Згідно із заповітом від 28 березня 1995 р. Тимошук Л.Р. заповіла їй 3/20 частки в житловому будинку за адресою: вул. Шевченко 25, м. Миколаїв з відповідною частиною господарських та побутових будівель та споруджень, належних їй на праві власності за рішенням від 15 вересня 2008 р. Ленінського районного суду м. Миколаєва. На час відкриття спадщини вона проживала разом з матір'ю і була зареєстрована у спірному будинку, а отже, вважається такою, що прийняла спадщину. Для оформлення своїх спадкових прав після смерті матері вона звернулась до державного нотаріуса. Державний нотаріус 18 серпня 2015 р. виніс постанову про відмову у вчиненні нотаріальної дії з підстав ненадання довідки ЖЕК або даних будинкової книги, за якими можна було перевірити місце відкриття спадщини та факт прийняття спадщини спадкоємцями. На цій підставі Тимошук С.С. вважає постанову державного нотаріуса про відмову у вчиненні нотаріальної дії незаконною, просить її скасувати та зобов'язати державного нотаріуса видати їй свідоцтво про право на спадщину за заповітом.

Крім того, Тимошук С.С. просить усунути Тимошук О.С., яка також є донькою померлої, від спадкування, оскільки та не надавала матері допомоги, не здійснювала за нею належного догляду та лікування, не несла будь-яких витрат, у тому числі на поховання та спорудження надгробного пам'ятника та огорожі на могилі померлої.

Ухвалою Ленінського районного суду м. Миколаєва від 11 вересня 2015 р. вимоги Тимошук С.С. до Тимошук О.С. про усунення від права на спадкування виділені в окреме провадження.

Рішенням Ленінського районного суду м. Миколаєва від 9 жовтня 2015 р. у задоволенні позову про скасування постанови про відмову у вчиненні нотаріальних дій та про зобов'язання вчинити певні дії відмовлено.

Чи правомірне рішення суду? На які докази необхідно посилатися Тимошук С.С. в апеляційній скарзі? Яке рішення

повинен прийняти за результат ами розгляду суд апеляційної інстанції? Складіть апеляційну скаргу та відповідне рішення апеляційного суду.

Тема 5. Судовий розгляд справ про відшкодування шкоди, завданої незаконними або недбалими діями нотаріуса

12. У січні 2017 р. Бринцева А.М. звернулася до суду з позовом до Ануфрієва О.В. та ПАТ «Українська страхова компанія “Гарант-Авто”», в якому просила стягнути на свою користь у рахунок відшкодування матеріальної шкоди з ПАТ «УСК “Гарант-Авто”» 87 750 грн, а з Ануфрієва О.В. – 291 487 грн та 10 000 грн на відшкодування моральної шкоди, посилаючись на те, що через недбалість приватного нотаріуса Ануфрієва О.В., цивільно-правова відповідальність якого застрахована ПАТ «УСК “Гарант-Авто”», в судовому порядку було встановлено нікчемність посвідченого ним заповіту, складеного Ніколенко І.А. на її користь, унаслідок чого вона не отримала спадщину у вигляді квартири.

Із обставин справи вбачається, що 21 січня 2012 р. приватним нотаріусом Ануфрієвим О.В. посвідчено заповіт, складений Ніколенко І.А., згідно з яким останній заповів усе своє майно Бринцевій А.М. Після смерті Ніколенко І.А. відкрилася спадщина, яка складається з квартири. Із заявами про прийняття спадщини після смерті спадкодавця до нотаріальної контори звернулися Бринцева А.М. та донька померлого Ніколенко О.І. Рішенням Зарічного районного суду м. Суми від 22 травня 2015 р., залишеним без змін ухвалою апеляційного суду Сумської області від 19 червня 2015 р., задоволено позов Ніколенко О.І. та встановлено нікчемність заповіту, складеного 21 січня 2012 р. Ніколенко І.А., посвідченого приватним нотаріусом Ануфрієвим О.В. Рішенням суду встановлено, що текст заповіту нотаріусом був написаний в офісі зі слів Бринцевої А.М. за допомогою

загальноприйнятих технічних засобів (комп'ютера). За адресою проживання заповідача нотаріус приїздив лише один раз. При цьому він привіз з собою текст заповіту з посвідчувальним написом, які вже були надруковані на спеціальному нотаріальному бланку. До складення тексту заповіту нотаріус не спілкувався зі спадкодавцем, не міг встановити його особу та не міг виявити волю спадкодавця на складення заповіту. Заповіт Ніколенко І.А. не був прочитаний вголос (хоча він не мав хвороби чи фізичних вад, які б заважали йому зачитати вголос друкований текст); підпис на заповіті через екзему на правій руці заповідач не ставив, але свідки не запрошувались. У зв'язку з цим

з аповіт визнаний нікчемним через порушення нотаріусом вимог ст.ст. 1248, 1255 ЦК України та п. 1 гл. 3 розд. 2 Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України.

Розглянувши справу у відкритому судовому засіданні, суд задовольнив позовну заяву повністю, стягнув на користь Бринцевої А.М. у рахунок відшкодування матеріальної шкоди з ПАТ «УСК “Гарант-Авто”» 87 750 грн, а з Ануфрієва О.В. – 291 487 грн та 10 000 грн на відшкодування моральної шкоди.

Чи правильні дії суду? Проаналізуйте склад осіб, які беруть участь у справі, у справах про відшкодування шкоди, завданої незаконними діями нотаріуса?

13. ТОВ «Юнік Фарм» звернулося до суду з позовом до приватного нотаріуса Іванової І. Ю. та ПАТ «Українська страхова компанія “Княжа Вієнна Іншуранс Груп”» про відшкодування матеріальних збитків та моральної шкоди. Позивач свій позов обґрунтовував тим, що 11 квітня 2015 р. приватним нотаріусом Івановим І. Ю. було вчинено виконавчий напис, зареєстрований у реєстрі нотаріальних дій за № 41, про стягнення з ТОВ «Юнік Фарма» на користь ПАТ «Райффайзен Банк Аваль» за договором про факторингове фінансування з регресом № 017/42-0-1/138 від 5 жовтня 2011 р. та додаткових угод до нього грошових коштів у розмірі 4165529,47 грн за період з 22 квітня 2014 р. по 26 листопада 2014 р. Відділом

примусового виконання рішень управління ДВС ГУЮ у Житомирській області на підставі зазначеного виконавчого напису 14 квітня 2015 р. відкрито виконавче провадження та накладено арешт на всі поточні рахунки ТОВ «Юнік Фарма». Згідно з ухвалою Житомирського окружного адміністративного суду від 24 квітня 2015 р. було заборонено вчиняти будь-які дії по виконанню зазначеного виконавчого напису нотаріуса. Виконавче провадження з примусового виконання зупинено постановою державного виконавця від 27 квітня 2015 р. Рішенням господарського суду м. Києва від 14 травня 2015 р. зазначений виконавчий напис визнано таким, що не підлягає виконанню, оскільки відносини, що склалися між сторонами на підставі договору, були вчинені у простій письмовій формі без нотаріального посвідчення, та за своєю правовою природою укладений між сторонами договір про факторингове фінансування з регресом є договором факторингу, а не кредитним договором. Унаслідок дій нотаріуса щодо блокування рахунків позивача з 16 квітня 2015 р. по 30 липня 2015

р. позивач був позбавлений можливості сплатити кошти у сумі 15426 євро за товар за зовнішньоекономічним контрактом № PL/370009589/2014/09 від 24 жовтня 2014 р. ТОВ «STOMIL – EAST» не зміг сплатити за товар 431334,82 грн ПАТ «Біо мед скло» за додатковою угодою № 4 від 30 квітня 2015 р. до договору № S2015/006Z, а також не зміг сплатити 480000 грн за флакони за контрактом № 53 від 17 жовтня 2014 р., укладеному між Позивачем та «Stolzle-Union» s.r.o. Hermanova Hut, Czech Republik (Чехія). Вважаючи зазначені підстави такими, що знайшли підтвердження в судовому засіданні, судом першої інстанції позов було задоволено.

Не погодившись із рішенням суду, приватний нотаріус подала апеляційну скаргу, в якій просила рішення суду першої інстанції скасувати, адже при ухваленні оскаржуваного рішення суд першої інстанції не з'ясував у повному обсязі обставин справи. Зокрема, позивач у своїй позовній заяві визначає основну вимогу – про стягнення майнової шкоди, однак у тексті

позовної заяви зазначає про стягнення збитків у вигляді упущеної вигоди в сумі 1 353 923,45 грн, про це свідчить і доданий до позовної заяви розрахунок упущеної вигоди; також останній заявляє про прямі збитки у вигляді інфляційних втрат у розмірі 20 503,91 грн. Крім того, нотаріус, як суб'єкт надання публічних послуг, при вчиненні нотаріальної дії у вигляді виконавчого напису діє відповідно до Закону України «Про нотаріат» та інших нормативно-правових актів, що стосуються порядку проведення нотаріальних дій, а тому вважає висновки суду щодо беззаперечності нанесення нею шкоди та щодо застосування положень Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» щодо стягнення з неї упущеної вигоди безпідставними.

Складіть рішення суду апеляційної інстанції. Визначте предмет доказування у даній справі.

14. У червні 2016 р. Соколенко П.О. звернувся до суду з позовом до приватного нотаріуса Фоміна М.О. про відшкодування шкоди, завданої неправомірними діями приватного нотаріуса. Позивач зазначив, що він є власником земельної ділянки (площею 0,6 га) та домоволодіння по вул. Садовій, 29 в м. Полтаві. У грудні 2015 р. він випадково дізнався, що його будинок разом із земельною ділянкою виставлений на продаж. У результаті його звернень до правоохоронних органів було встановлено, що відповідач, працюючи приватним нотаріусом, оформила та посвідчила довіреність, відповідно до якої нібито він уповноважив Мірзоева Г.В. управляти та розпоряджатись усім його майном. Використовуючи цю довіреність, останній продав належне позивачу домоволодіння. Крім того, Мірзоев Г.В., скориставшись «нелегітимною» довіреністю, оформив технічну документацію на земельну ділянку, згідно з якою площа складає 0,5 га, тобто на 0,1 га менше ніж в натурі. Відтак, позивач вважає, що неправомірними діями приватного нотаріуса Фоміна М.О. йому заподіяно моральну шкоду у розмірі 100 тис. грн.

Рішенням Октябрського районного суду м. Полтава від 17 серпня 2016 р. позов задоволено частково. Визнано дії приватного нотаріуса Фомина М.О. щодо посвідчення від імені Соколенка П.О. довіреності на Мірзоева Г.В. неправомірними та стягнуто з нього на користь Соколенка П.О. 13 тис. грн моральної шкоди та судові витрати, а також 8 тис. 400 грн витрат, які пов'язані з оплатою правової допомоги.

Визначте склад учасників цієї справи. На які докази необхідно посилатися у позовній заяві позивачу та апеляційній скарзі відповідачу у справах про відшкодування шкоди, завданої недбалими або незаконними діями нотаріуса? Чи законне рішення суду? Складіть позовну заяву та апеляційну скаргу.

Тема 6. Поняття та види судового контролю за виконанням судових рішень

(колоквіум)

Питання для обговорення

1. Поняття та ознаки судового контролю за виконанням судових рішень.
2. Повноваження суду у виконавчому провадженні.
3. Завдання та функції судового контролю за виконанням судових рішень.
4. Види судового контролю за виконанням судових рішень.
5. Зміст попереджувального судового контролю за виконанням судових рішень.
6. Зміст наступного контролю за виконанням судових рішень.

Тема 7. Попереджувальний судовий контроль за виконанням судових рішень

15. Рішенням Кременчуцького районного суду Полтавської області від 30 серпня 2011 р. з Мироненка А.В. на користь ПАТ «Промислово-фінансовий банк» стягнуто заборгованість у розмірі 49 962,27 грн. Державним виконавцем ВДВС Кременчуцького РУЮ 31 липня 2014 р. відкрито зведене виконавче провадження про стягнення сукупної заборгованості з Мироненка А.В. на користь стягувача в розмірі 599 548, 57 грн. У листопаді 2014 р. старший державний виконавець ВДВС Кременчуцького РУЮ звернувся до суду з поданням про оголошення розшуку боржника Мироненка А.В., мотивуючи це тим, що останнім відомим місцем проживання Мироненка А.В. згідно з виконавчими документами є вул. Пролетарська, 61, с. Кривуші Кременчуцького району, однак відповідно до довідки Автозаводського РВ ДМС боржника з 1 листопада 2011 р. знято з реєстрації за вказаною адресою, місце роботи Мироненка А.В. не відомо. Ухвалою Кременчуцького районного суду Полтавської області від 28 листопада 2014 р. оголошено в розшук Мироненка А.В. Витрати по розшуку покладено на ПАТ «Промислово-фінансовий банк». Здійснення розшуку боржника покладено на Кременчуцьке РВ УМВС України Полтавської області.

Чи правомірне рішення суду? Який порядок стягнення витрат, пов'язаних із розшуком боржника? Які дії суду, державного виконавця та учасників виконавчого провадження у разі встановлення місця перебування боржника?

16. На виконанні в Саксаганському відділі державної виконавчої служби Криворізького міського управління юстиції знаходиться виконавче провадження щодо виконання виконавчого листа № 2-664/2011 від 4 серпня 2011 р., виданого Довгинцівським районним судом м. Кривого Рогу, про солідарне стягнення з Федіна О.М. та Святовець В.Г. на користь Домніч С.С. моральної шкоди 50 000 грн, матеріальної шкоди 631,02 грн та судових витрат у розмірі 179,50 грн. У січні 2013 р. державний виконавець Саксаганського відділу державної виконавчої служби Криворізького міського управління

юстиції звернувся до суду з поданням про оголошення у розшук боржника Федіна О.М., яке він мотивував тим, що Федін О.М. у добровільному порядку рішення суду не виконує та на його виклики не з'являється. За адресою, вказаною у виконавчому документі (м. Кривий Ріг, вул. Космонавтів, 35/29), Федін О.М. не проживає. Ухвалою Саксаганського районного суду м. Кривого Рогу від 4 лютого 2013 р. оголошено розшук Федіна О.М. Проведення розшуку зобов'язаний виконати Саксаганський РВ КМУ УМВС України в Дніпропетровській області. Не погодившись з рішенням суду першої інстанції, Федін О.М. звернувся до Апеляційного суду Дніпропетровської області із апеляційною скаргою, в якій просить скасувати рішення суду першої інстанції про його розшук, мотивуючи це тим, що він постійно спілкується з державним виконавцем, тож потреби у його розшуку немає. Окрім того, в матеріалах виконавчого провадження наявна довідка від 25 червня 2012 р., де зазначено, що Федін О.М. перебуває на обліку в УПФУ в Саксаганському районі м. Кривого Рогу з 2006 р. та отримує пенсію за віком. Вважає, що державний виконавець не здійснив спроби щодо встановлення зареєстрованого його, Федіна О.М., місця проживання.

Які процесуальні дії повинен вчинити державний виконавець перед зверненням до суду із клопотанням про розшук боржника? Складіть рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області.

17. На виконанні у державного виконавця Дніпровського районного відділу державної виконавчої служби м. Києва Головного територіального управління юстиції у м. Києві перебуває виконавче провадження з примусового виконання виконавчого напису, вчиненого 29 вересня 2016 р. приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу Чайкою І.М., про стягнення з Гордієнка М.П. на користь ПАТ «Комерційний банк “Акордбанк”» боргу в сумі 27650,27 доларів США та 372650 грн 90 коп. Державний виконавець виніс 4 жовтня 2016 р. постанову про відкриття виконавчого провадження та

постанову про арешт майна боржника й оголошення заборони на його відчуження. Постанову про відкриття виконавчого провадження боржник отримав 21 жовтня 2016 р., проте у встановлений строк для добровільного виконання борг не погасив, на цій підставі державний виконавець виніс 2 листопада 2016 р. постанову про арешт коштів боржника. Згідно з відповідями ДПС, ПФУ, УДАІ ГУ МВС України у Гордієнка М.П. відсутнє рухоме майно, коштів на банківських рахунках немає, пенсію не отримує. За даними Державної прикордонної служби Головного центру обробки спеціальної інформації, Гордієнко М.П. регулярно перетинає кордон України. Тож для вжиття заходів державний виконавець Дніпровського районного відділу державної виконавчої служби м. Києва Головного територіального управління юстиції у м. Києві 27 січня 2017 р. звернувся до суду з поданням, у якому просив тимчасово обмежити у праві виїзду за межі

України Гордієнка М.П. без вилучення паспортного документа до виконання ним зобов'язань за виконавчим написом. В обґрунтування подання зазначив, що боржник не вчиняє жодних дій для погашення заборгованості, ігнорує виклики державного виконавця, чим свідомо ухиляється від виконання рішення суду. Ухвалою Дніпровського районного суду м. Києва від 07 лютого 2017 р. подання задоволено. Встановлено тимчасове обмеження Гордієнка М.П. у праві виїзду за межі України до виконання ним добровільно або в примусовому порядку виконавчого напису, вчиненого 29 вересня 2016 р. приватним нотаріусом КМНО Чайкою І.М. Не погодившись із даною ухвалою суду, Гордієнко М.П. подав апеляційну скаргу, в якій просив скасувати ухвалу суду та постановити нову, якою відмовити у задоволенні подання. При цьому посилався на те, що він є поручителем, а не позичальником, до того ж у грудні 2016 р. стягувач набув право власності в рахунок погашення боргу на комплекс нерухомого майна, тому зобов'язання є повністю погашеним. На даний час у суді розглядаються справи про визнання виконавчого напису нотаріуса таким, що не підлягає виконанню та про припинення кредитного договору.

Чи правомірно державний виконавець звернувся із поданням про тимчасове обмеження права виїзду за межі України до суду першої інстанції? Складіть рішення суду апеляційної інстанції.

18. Заочним рішенням Октябрського районного суду м. Полтави від 25 січня 2016 р. стягнуто на користь ПАТ КБ «ПриватБанк» з Муртищева П.Р. заборгованість за кредитним договором від 19 травня 2010 р. у сумі 30 988 грн 49 коп. Постановою державного виконавця Шевченківського ВДВС м. Полтави ГТУЮ у Полтавській області від 26 жовтня 2016 р. відкрито виконавче провадження з примусового виконання за виконавчим листом від 6 квітня 2016 р., виданим Октябрським районним судом м. Полтави, про стягнення боргу в розмірі 30 988, 49 грн з Муртищева П.Р. на користь ПАТ КБ «Приват Банк», копії вказаної постанови надіслано сторонам 26 жовтня 2016 р. Згідно з отриманими державним виконавцем відповідями вбачається, що інформація про зареєстровані за боржником автомобілі відсутня; платник на обліку в органах ДПС не перебуває; інформація щодо сум доходу, нарахованого (сплаченого) податковим агентом на користь платників податку, та сум утриманого з них податку в ДРФО відсутня; інформацію про осіб-боржників, які отримують пенсії, а також про осіб, які працюють за трудовими та цивільно-правовими договорами, про останнє місце роботи щодо Муртищева П.Р. не знайдено; інформації про наявність нерухомого майна у боржника немає. Як вбачається з отриманих відповідей банківських установ, боржник в інших банківських установах, за винятком ПАТ КБ «Приват Банк», не обслуговується та не має відкритих рахунків. Крім того, 18 листопада 2016 р. боржнику було направлено вимогу державного виконавця, якою зобов'язано негайно з'явитися до державного виконавця для сплати боргу за виконавчим документом. Заявою представника ПАТ КБ «ПриватБанк» від 16 листопада 2016 р. державного виконавця повідомлено про те, що боржник Муртищев П.Р. жодного платежу на виконання рішення суду не

сплатив,

а також стягувачу стало відомо про те, що боржник має намір виїхати за межі України. На запит державного виконавця від 18 листопада 2016 р. отримано відповідь, згідно з якою Муртищев П.Р. з 3 липня 2008 р. має паспорт громадянина України для виїзду за кордон. Державний виконавець 22 червня 2017 р. склав акт, у якому зазначив, що було здійснено вихід за адресою реєстрації Муртищева П.Р. та встановлено, що боржник фактично за вказаною адресою не проживає з 2011 р. Зі слів сестри боржника, Муртищев П.Р. має намір виїхати за кордон.

У серпні 2017 р. державний виконавець Шевченківського ВДВС м. Полтави звернувся до суду з поданням про тимчасове обмеження Муртищева П.Р. у праві виїзду за межі України. Ухвалою Октябрського районного суду м. Полтави від 9 серпня 2017 р., у задоволенні якого йому відмовлено. Підставою для відмови стало те, що судом встановлено невиконання окремих належних виконавчих дій під час виконання судового рішення. Однак матеріали вказаного провадження не містять даних щодо отримання Муртищевим П.Р. відповідних процесуальних документів у ході виконавчого провадження. Так, направлена боржнику копія постанови про відкриття виконавчого провадження від 26 жовтня 2016 р. була повернута відправнику без вручення. При цьому в матеріалах цивільної справи за позовом ПАТ КБ «ПриватБанк» до Муртищева П.Р. про стягнення заборгованості взагалі відсутні документи, що підтверджували б обізнаність Муртищева П.Р. про існування вказаного провадження і судового рішення, яким з нього було стягнуто на користь ПАТ КБ «ПриватБанк» заборгованість за кредитним договором. Про вказане свідчать повернуті без вручення «по закінченні терміну зберігання» судові повістки, копія судового рішення та інші процесуальні документи, що направлялися відповідачу за адресою, вказаною у позовній заяві.

Не погодившись з рішенням суду першої інстанції, представник ПАТ КБ «ПриватБанк» подав апеляційну скаргу, в

якій, посилаючись на порушення судом норм процесуального права і невідповідність висновків суду обставинам справи, просив скасувати оскаржувану ухвалу і постановити нову, якою задовольнити подання державного виконавця.

Чи є законною ухвала суду першої інстанції? Чи може стягувач оскаржити таке рішення суду першої інстанції? Яке рішення повинен прийняти суд апеляційної інстанції? Які дії необхідно вчинити стягувачу або державному виконавцю задля виконання рішення суду від 25 січня 2016 р.?

19. Рішенням Стрийського міськрайонного суду Львівської області від 28 січня 2016 р. задоволено позов Воловик С.А. до Воловика О.В., третя особа – орган опіки та піклування Стрийської РДА про відібрання малолітньої дитини. За заявою Воловик С.А. до Стрийського міськрайонного ВДВС ГТУЮу Львівській області 12 серпня 2016 р. було відкрито виконавче провадження з примусового виконання виконавчого листа, виданого 8 серпня 2016 р. Стрийським міськрайонним судом Львівської області про відібрання малолітньої дитини Воловик К.О. у Воловика О.В. та передати його матері – Воловик С.А. Згідно з актом державного виконавця від 6 жовтня 2016 р. встановлено, що Воловик О.В. та Воловик К.О. за адресою свого постійного місця реєстрації не проживають, а виїхали до Республіки Італія, у зв'язку з чим державний виконавець звернувся до суду із поданням про оголошення розшуку дитини. Ухвалою Стрийського міськрайонного суду Львівської області від 25 листопада 2016 р. подання державного виконавця Стрийського міськрайонного відділу державної виконавчої служби Головного територіального управління юстиції у Львівській області про розшук дитини задоволено, оголошено розшук малолітньої особи Воловик К.О.

Не погодившись з ухвалою суду першої інстанції, Воловик О.В. подав апеляційну скаргу, в якій просив ухвалу суду першої інстанції скасувати, виходячи з того, що цей суд порушив вимоги ч. 7 ст. 76 ЦПК України, якою передбачено порядок вручення повісток особам, які проживають за межами

України. У зв'язку з тим, що зазначений порядок, незважаючи на достовірно встановлене місце проживання Воловика О.В., був порушений, тож при розгляді подання судом його позбавлено права на інформацію про час і місце розгляду справи. Крім того, Воловик О.В. звернув увагу, що із мотивувальної частини ухвали встановлено, що підставою для подання про розшук дитини був акт, складений державним виконавцем 6 жовтня 2016 р. без пояснень стягувача Воловик С.А., якій добре відома адреса місця проживання Воловика О.В. разом із дитиною в Республіці Італія. Також в описовій частині рішення Стрийського міськрайонного суду Львівської області від 28 січня 2016 р. зазначено, що на даний момент малолітній Воловик К.О. знаходиться в Італії разом із батьком. Зазначене підтверджено поясненнями позивачки Воловик С.А. Крім того, при розгляді даної справи було встановлено, що Воловик С.А. добровільно надала свою згоду на виїзд сина за кордон, тож дитина у законний спосіб виїхала з території України.

*Яке рішення має прийнят и суд апеляційної інст анції?
Як повинен був діят и держ авний виконавець? Як повинна була діят и Воловик С.А. задля досягнення своєї мет и?*

Т е м а 8. Наступний судовий контроль за виконанням судових рішень

20. У квітні 2004 р. ТОВ «Завод Жовтень» звернулося із позовом до Державної акціонерної компанії «Національна мережа аукціонних центрів», відділу державної виконавчої служби Жовтневого районного управління юстиції м. Маріуполя, відділу Державного казначейства м. Маріуполя, а також громадян Шевченка М.І. та Петренка В.О. про визнання недійсним публічних торгів про реалізацію об'єктів незавершеного будівництва, актів виконаних робіт з проведення торгів, свідоцтв про право власності на придбане на публічних торгах майно, а також витребування майна з чужого незаконного володіння. У позовній заяві зазначалося, що

позивач не був своєчасно повідомлений про дату, час та місце проведення публічних торгів, а також початкову ціну призначених до реалізації належних товариству об'єктів незавершеного будівництва: двох будівель (А-3 та Б-4) загальною площею 1070,3 кв.м та 4612,5 кв.м відповідно.

Зазначені торги відбулися 16 лютого 2004 р. під час зупинення здійснення виконавчого провадження по рішенню суду, на виконання якого зазначені об'єкти державними виконавцями були виставлені на публічні торги. При цьому об'єкти продані відповідачам за значно нижчою ціною. У зв'язку із цим позивач просив визнати такі публічні торги недійсними. Крім того, ТОВ «Завод Жовтень» просило визнати недійсними акти про виконання робіт з реалізації майна, видані на підставі цих актів свідоцтва про право власності та повернути йому незаконно придбане нерухоме майно.

Рішенням Іллічівського районного суду м. Маріуполя від 28 квітня 2005 р. позовні вимоги ТОВ «Завод Жовтень» задоволені: постановлено визнати недійсними прилюдні торги, проведені 16 лютого 2004 р., щодо реалізації майна ТОВ «Завод Жовтень» – об'єктів незавершеного будівництва; визнано недійсними акти від 17 та 23 лютого 2004 р. про виконання робіт з реалізації вказаного майна на торгах; визнано недійсними свідоцтва про право власності, видані на ім'я Шевченка М.І. та Петренка В.О. Відповідачів Шевченка М.І. та Петренка В.О. суд зобов'язав повернути позивачеві придбані об'єкти незавершеного будівництва; постановлено стягнути з Державного казначейства України на користь Шевченка М.І. 80520 грн, а на користь Петренка В.О. 21240 грн – коштів, сплачених ними за будівлі.

Визначте, що в даному разі є об'єктом оскарження: рішення, дії чи бездіяльність державного виконавця? Чи були вони незаконними? Обґрунтуйте відповідь. Дайте висновок щодо законності рішення суду в цілому.

21. У липні 2006 р. Поляков С.М. і мале будівельно-комерційне спільне підприємство «Контракт» (далі – МБК СП) звернулися до суду з позовом до Державної виконавчої служби Корольовського району м. Житомира, Державного підприємства «Укрспеццост», Степанова Т.Ю. та Козлової В.І., третя особа – кооператив «Аква» про визнання оцінки нерухомого майна, прилюдних торгів, свідоцтва про право власності та договору купівлі-продажу недійсними.

Позивачі зазначали, що у провадженні відділу Державної виконавчої служби Корольовського районного управління юстиції у м. Житомирі знаходився наказ господарського суду Житомирської області від 24 березня 2003 р. про стягнення з кооперативу «Аква» на користь МБК СП «Контракт» 33404 грн 55 коп. боргу, 635 грн судового збору та 118 грн.

Під час проведення виконавчих дій державним виконавцем описано та арештовано майно боржника. Постановою державного виконавця від 9 травня 2003 р. призначено експертизу для визначення ринкової вартості описаного майна, а 15 серпня 2003 р. Житомирською філією Державного підприємства «Укрспеццост» були проведені прилюдні торги з реалізації вказаної нерухомості. Переможцем торгів визнаний Степанов Т.Ю., який придбав вказаний об'єкт за 57850 грн.

У подальшому Степанов Т.Ю. продав придбане нерухоме майно за договором купівлі-продажу від 17 грудня 2003 р. Козловій В.І.

Оскільки, на думку позивачів, оцінка майна та прилюдні торги були проведені з порушенням вимог закону, Поляков С.М. і МБК СП «Контракт», уточнивши позовні вимоги, просили суд визнати їх недійсними, а також визнати недійсними свідоцтво про право власності та договір купівлі-продажу будинку, укладений 17 грудня 2003 р. між Степановим Т.Ю. і Козловою В.І.

Рішенням Корольовського районного суду м. Житомира від 19 травня 2008 р., залишеним без змін ухвалою

Апеляційного суду Житомирської області від 29 жовтня 2008 р., позов був задоволений у повному обсязі.

Визначте суб'єктів права на подання позову про оскарження незаконних рішень, дій чи бездіяльності і державного виконавця. Дайте правовий висновок щодо законності і рішення суду першої інстанції у наведеній ситуації.

22. У червні 2012 р. Морозов та Морозова звернулись до суду з позовом до Ленінського відділу Державної виконавчої служби Кіровоградського міського управління юстиції, управління Державної виконавчої служби Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Кіровоградській області, Держави Україна в особі Головного управління Державної казначейської служби України в Кіровоградській області, ТОВ «ГД “Укрспецреалізація”», у якому просили стягнути з Ленінського відділу Державної виконавчої служби Кіровоградського міського управління юстиції та ТОВ «ГД “Укрспецреалізація”» 12 804 грн на відшкодування матеріальної шкоди, 30 тис. грн на відшкодування моральної шкоди та 214 грн 60 коп. судового збору шляхом безспірного списання коштів з єдиного рахунку Головного управління Державної казначейської служби України в Кіровоградській області.

В обґрунтування своїх вимог посилались на ті обставини, що під час перебування у шлюбі придбали автомобіль Mazda 6 SDN, який 4 серпня 2011 р. за їх відсутності був незаконно вилучений державним виконавцем.

Постановою Кіровоградського окружного адміністративного суду від 10 квітня 2012 р. зобов'язано Ленінський відділ Державної виконавчої служби Кіровоградського міського управління юстиції і управління Державної виконавчої служби Головного управління юстиції Міністерства юстиції України в Кіровоградській області передати Морозову належний йому автомобіль.

Після повернення автомобіля власнику 11 травня 2012 р. ним були виявлені пошкодження автомобіля, які на момент

його вилучення державним виконавцем були відсутні, і згідно зі звітом про оцінку автомобіля від 15 травня 2012 р. вартість відновлювального ремонту складе 12 804 грн, які підлягають відшкодуванню відповідачами.

Окремо наголошено, що через протиправне позбавлення позивачів можливості користуватися своїм майном за призначенням та погіршення стану здоров'я внаслідок стресу їм завдано моральної шкоди, відшкодування якої складе 30 000 грн.

Рішенням від 12 листопада 2012 р. Ленінського районного суду м. Кіровограда у задоволенні позову відмовлено.

Рішенням колегії суддів судової палати у цивільних справах апеляційного суду Кіровоградської області від 16 липня 2013 р. рішення суду першої інстанції в частині відмови у задоволенні позову про відшкодування моральної шкоди скасовано та ухвалено в цій частині нове рішення, яким позов задоволено частково та стягнуто з Державного казначейства України за рахунок коштів державного бюджету на користь позивачів 10 тис. грн на відшкодування моральної шкоди.

У касаційних скаргах управління Державної виконавчої служби Головного управління юстиції у Кіровоградській області та Ленінський відділ Державної виконавчої служби Кіровоградського міського управління юстиції просять скасувати рішення суду апеляційної інстанції та залишити в силі рішення суду першої інстанції.

У касаційній скарзі Головне управління Державної казначейської служби України у Кіровоградській області просить скасувати рішення суду апеляційної інстанції та ухвалити нове, яким відмовити у задоволенні позову.

Назвіть види судового захисту прав сторони виконавчого провадження. Вкажіть усіх осіб, які мають юридичну заінтересованість у даній справі (на підставі норм матеріального права) та визначте їх процесуальне становище. Окресліть предмет, підстави та зміст позову, заявленого Морозовими.

23. У листопаді 2014 р. державне підприємство «Придніпровська залізниця» (далі – ДП «Придніпровська залізниця») звернулося до суду із скаргою на дії державного виконавця Кіровського відділу Державної виконавчої служби Дніпропетровського міського управління, посилаючись на те, що рішенням Марганецького міського суду Дніпропетровської області від 10 січня 2014 р. солідарно стягнуто з ДП «Придніпровська залізниця» та Захарова на користь Омельченка 97 тис. 450 грн на відшкодування моральної шкоди.

Старший державний виконавець Кіровського відділу Державної виконавчої служби Дніпропетровського міського управління юстиції (далі – Кіровське ВДВС Дніпропетровського МУЮ) 10 квітня 2014 р. прийняв постанову про відкриття виконавчого провадження на підставі виконавчого листа №75647/14 та надав строк до 16 квітня 2014 р. для добровільного виконання постанови. ДП «Придніпровська залізниця» 16 квітня 2014 р. перерахувало на користь Омельченка 81 тис. 127 грн 10 коп. з урахуванням вимог ст. 168 Податкового кодексу України. Старший державний виконавець Кіровського ВДВС Дніпропетровського МУЮ, не вчинивши жодних примусових дій для виконання рішення від 10 січня 2014 р. Марганецького міського суду Дніпропетровської області, 6 листопада 2014 р. прийняв постанову про стягнення виконавчого збору в розмірі 1 тис. 632 грн 29 коп.

Прийняття постанови про стягнення виконавчого збору порушило вимоги ст. 49 Закону України «Про виконавче провадження», оскільки виконавче провадження підлягало закінченню у зв'язку з фактичним виконанням рішення суду.

ДП «Придніпровська залізниця» просило скасувати постанову від 6 листопада 2014 р. старшого державного виконавця Кіровського ВДВС Дніпропетровського МУЮ, визнати неправомірною бездіяльність старшого державного виконавця та зобов'язати його вчинити дії щодо закінчення виконавчого провадження.

Ухвалою Марганецького міського суду Дніпропетровської області від 25 травня 2015 р. у задоволенні

скарги ДП «Придніпровська залізниця» відмовлено.

Ухвалою Апеляційного суду Дніпропетровської області від 21 липня 2015 р. ухвалу суду першої інстанції скасовано, провадження у справі закрито.

Дайте правову оцінку рішенням суду першої та апеляційної інстанцій. Обґрунтуйте відповідь.

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА НОТАРІАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ТА ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ»

1. Поняття та характерні ознаки судового контролю за нотаріальною діяльністю.

2. Види контролю за нотаріальною діяльністю та їх співвідношення.

3. Судовий контроль в системі видів контролю за нотаріальною діяльністю.

4. Види судового контролю за нотаріальною діяльністю.

5. Завдання судового контролю за нотаріальною діяльністю.

6. Функції судового контролю за нотаріальною діяльністю.

7. Судовий контроль за дотриманням принципів нотаріальної діяльності.

8. Судовий контроль за організацією нотаріальної діяльності.

9. Судовий контроль за дотриманням загальних правил вчинення нотаріальних дій.

10. Судовий контроль за дотриманням спеціальних правил вчинення нотаріальних дій.

11. Судовий розгляд справ за позовами про визнання недійсними нотаріально посвідчених правочинів та інших нотаріальних актів.

12. Суб'єктний склад у справах за позовами про визнання недійсними нотаріально посвідчених правочинів та інших нотаріальних актів.

13. Зміст позовної заяви про визнання недійсними нотаріально посвідчених правочинів та інших нотаріальних актів.

14. Предмет доказування у справах за позовами про визнання недійсними нотаріально посвідчених правочинів та інших нотаріальних актів.

15. Підсудність у справах за позовами про визнання недійсними нотаріально посвідчених правочинів та інших нотаріальних актів.

16. Докази та доказування у справах за позовами про визнання недійсними нотаріально посвідчених правочинів та інших нотаріальних актів.

17. Особливості рішення суду у справах за позовами про визнання недійсними нотаріально посвідчених правочинів та інших нотаріальних актів.

18. Оскарження судових рішень у справах за позовами про визнання недійсними нотаріально посвідчених правочинів та інших нотаріальних актів.

19. Судовий контроль за дотриманням загальних правил посвідчення правочинів.

20. Судовий контроль за дотриманням закону при посвідченні довіреностей.

21. Судовий контроль за дотриманням закону при посвідченні заповітів.

22. Судовий контроль за дотриманням законності при посвідченні правочинів щодо відчуження нерухомого майна.

23. Судовий розгляд справ про визнання недійсним свідоцтва про право власності на спадкове майно.

24. Судовий розгляд справ про визнання недійсним свідоцтва про право власності на частку у спільному майні подружжя.

25. Судовий розгляд справ про визнання недійсним свідоцтва про придбання майна з прилюдних торгів (аукціонів).

26. Судовий розгляд справ про визнання виконавчих написів такими, що не підлягають виконанню.

27. Судовий розгляд справ за позовами про визнання незаконними нотаріальних дій або відмови у їх вчиненні.

28. Суб'єктний склад у справах за позовами про визнання незаконними нотаріальних дій або відмови у їх вчиненні.

29. Зміст позовної заяви про визнання незаконними нотаріальних дій.

30. Зміст позовної заяви про визнання незаконною відмови у вчиненні нотаріальних дій.

31. Докази та доказування у справах про визнання незаконними нотаріальних дій.

32. Докази та доказування у справах про визнання незаконною відмови у вчиненні нотаріальних дій.

33. Підсудність у справах за позовами про визнання незаконними нотаріальних дій або відмови у їх вчиненні.

34. Предмет доказування у справах за позовами про визнання незаконними нотаріальних дій.

35. Предмет доказування у справах за позовами про визнання незаконною відмови у вчиненні нотаріальних дій.

36. Особливості рішення суду у справах за позовами про визнання незаконними нотаріальних дій.

37. Особливості рішення суду у справах за позовами про визнання незаконною відмови у вчиненні нотаріальних дій.

38. Оскарження судових рішень у справах за позовами визнання незаконними нотаріальних дій або відмови у їх вчиненні.

39. Судовий контроль за дотриманням правил вжиття заходів щодо охорони спадкового майна.

40. Судовий контроль за дотриманням правил накладання заборони відчуження нерухомого майна.

41. Судовий контроль за дотриманням правил засвідчення вірності копій документів і виписок з них.

42. Судовий контроль за дотриманням правил засвідчення справжності підписів.

43. Судовий контроль за дотриманням правил засвідчення вірності перекладу.

44. Судовий контроль за дотриманням правил посвідчення фактів.

45. Судовий контроль за дотриманням правил прийняття в депозит грошових сум і цінних паперів.

46. Судовий контроль за дотриманням правил вчинення протестів векселів.

47. Судовий контроль за дотриманням правил вчинення морських протестів.

48. Судовий контроль за дотриманням правил прийняття нотаріусом документів на зберігання.

49. Судовий розгляд справ за позовами про відшкодування шкоди, заподіяної незаконними або недбалими діями нотаріусів.

50. Суб'єктний склад у справах за позовами про відшкодування шкоди, заподіяної незаконними або недбалими діями нотаріусів.

51. Зміст позовної заяви про відшкодування матеріальної шкоди, заподіяної незаконними або недбалими діями нотаріусів.

52. Зміст позовної заяви про відшкодування моральної шкоди, заподіяної незаконними або недбалими діями нотаріусів.

53. Докази та доказування у справах про відшкодування шкоди, заподіяної незаконними або недбалими діями нотаріусів.

54. Підсудність у справах за позовами про відшкодування шкоди, заподіяної незаконними або недбалими діями нотаріусів.

55. Предмет доказування у справах за позовами про відшкодування матеріальної шкоди, заподіяної незаконними або недбалими діями нотаріусів.

56. Предмет доказування у справах за позовами про відшкодування моральної шкоди, заподіяної незаконними або недбалими діями нотаріусів.

57. Особливості рішення суду у справах за позовами про відшкодування шкоди, заподіяної незаконними або недбалими діями нотаріусів.

58. Оскарження судових рішень у справах за позовами про відшкодування шкоди, заподіяної незаконними або недбалими діями нотаріусів.

59. Поняття та характерні ознаки судового контролю за виконанням судових рішень.

60. Види судового контролю за виконанням судових рішень.

61. Повноваження суду у виконавчому провадженні.

62. Завдання та функції судового контролю за виконанням судових рішень.

63. Зміст попереджувального судового контролю за виконанням судових рішень.

64. Органи примусового виконання та їх повноваження як об'єкт судового контролю.

65. Зміст наступного контролю за виконанням судових рішень.

66. Негайне виконання судових рішень.

67. Звернення судових рішень до виконання.

68. Оформлення виконавчого листа, виправлення помилки в ньому та визнання виконавчого листа таким, що не підлягає виконанню.

69. Видача дубліката виконавчого листа або судового наказу.

70. Поновлення пропущеного строку для пред'явлення виконавчого документа до виконання.

71. Мирова угода в процесі виконання.

72. Відстрочка і розстрочка виконання, зміна чи встановлення способу і порядку виконання.

73. Вирішення питання про тимчасове влаштування дитини до дитячого або лікувального закладу.

74. Вирішення питання про оголошення розшуку боржника або дитини, привід боржника.

75. Вирішення питання про примусове проникнення до житла чи іншого володіння особи.

76. Вирішення питання про звернення стягнення на грошові кошти, що знаходяться на рахунках, та нерухоме майно, право власності на яке не зареєстроване в установленому законом порядку.

77. Вирішення питання про тимчасове обмеження у праві виїзду за межі України.

78. Заміна сторони виконавчого провадження.

79. Визначення частки майна боржника у майні, яким він володіє спільно з іншими особами.

80. Порядок вирішення питання про поворот виконання.

81. Строк подання заяв про поворот виконання.

82. Особливості повороту виконання в окремих категоріях справ.

83. Право на звернення до суду із скаргою на рішення, дії, бездіяльність державного чи приватного виконавця.

84. Подання до суду скарги на рішення, дії, бездіяльність державного чи приватного виконавця.

85. Зміст скарги на рішення, дії чи бездіяльність державного чи приватного виконавця.

86. Строки для звернення із скаргою на рішення, дії чи бездіяльність державного чи приватного виконавця.

87. Судовий розгляд скарги на рішення, дії чи бездіяльність державного чи приватного виконавця.

88. Судове рішення за скаргою на рішення, дії чи бездіяльність державного чи приватного виконавця.

89. Розподіл витрат, пов'язаних із розглядом скарги на рішення, дії чи бездіяльність державного чи приватного виконавця.

90. Виконання ухвали суду за результатами розгляду скарги на рішення, дії чи бездіяльність державного чи приватного виконавця.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Баранкова В. В. Судовий розгляд справ, пов'язаних із нотаріальною діяльністю (частина перша). *Мала енциклопедія нот аріуса*. 2015. № 2 (80). С. 8–21.

Баранкова В. В. Судовий розгляд справ, пов'язаних із нотаріальною діяльністю (частина друга). *Мала енциклопедія нот аріуса*. 2015. № 3 (81). С. 94–107

Баранкова В. URL: [Баранкова В. URL: \[Баранкова В. В. URL: \\[Вербицька Н. URL: \\\[40\\\]\\\(http://library.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?Z21ID=17725031890587151313&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21STN=1&S21REF=3&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=Новий механізм контролю діяльності</p></div><div data-bbox=\\\)\\]\\(http://library.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?Z21ID=17725031890587151313&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21STN=1&S21REF=3&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=Деякі аспекти судового контролю за нотаріальною діяльністю// <i>Мала енциклопедія нотаріуса</i>. 2008. № 2. С. 12–17.</p></div><div data-bbox=\\)\]\(http://library.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?Z21ID=17725031890587151313&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21STN=1&S21REF=3&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=Проблеми законодавчого унормування системи контролю нотаріальної діяльності. <i>Мала енциклопедія нот аріуса</i>. 2008. № 1. С. 44-48.</p></div><div data-bbox=\)](http://library.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?Z21ID=17725031890587151313&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21STN=1&S21REF=3&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=Проблеми адміністративного контролю за нотаріальною діяльністю. <i>Мала енциклопедія нот аріуса</i>. 2005. № 5. С. 13–15.</p></div><div data-bbox=)

державних реєстраторів та нотаріусів. *Вісник національної асоціації адвокатів України*. 2017. № 6. С. 16–18.

Жеффе А. Тальпіс. Нотаріат у світі загальноосвітніх глобальних процесів. *Нотаріат для вас*. 2002. липень-серпень (№ 7). С. 5–9.

Коломоєць Т. О., Федорова К. І. Адміністративно-правове регулювання приватної нотаріальної діяльності в Україні. Київ: Істина, 2008.

Комаров В. В. Теорія нотаріального процесу. *Стратегія реформування нотаріату в Україні та удосконалення законодавства про нотаріат*: матеріали Всеукр. наук-практ. форуму нотаріусів України. Київ: Укр. нотар. палата, 2009. С. 28–31.

Комаров В.В. Український нотаріат: перспективи розвитку. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2012. № 5 (травень). С. 153–161.

Комаров В. В., Баранкова В. В. Нотаріат в Україні: підручник. Харків: Право, 2011.

Комаров В. В., Баранкова В. В. Проблеми унормування нотаріальної діяльності. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2008. № 4 (40). С. 7–16.

Комаров В. В., Баранкова В. В. URL: [Комаров В. В., Баранкова В. В. Процесуальні питання, пов'язані з виконанням судових рішень у цивільних справах та рішень інших органів \(посадових осіб\)// У кн.: Цивільне судочинство України: основні засади та інститути: монографія / В. В. Комаров, К. В. Гусаров, Н. Ю. Сакара та ін.; за ред. В. В. Комарова. Харків: Право, 2016.](http://library.nlu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_01/cgiirbis_64.exe?Z21ID=18755731890587141510&I21DBN=IBIS&P21DBN=IBIS&S21STN=1&S21REF=3&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21STR=Нотаріат: перспективи унормування, законодавство, судова практика. Харків: Право, 2008. 536 с.</p></div><div data-bbox=)

Науково-практичний коментар до законів України «Про державну виконавчу службу», «Про виконавче провадження» / Авер'янов В. Б., Горбунова Л. К., Комаров В. В. та ін.; відп. ред.

О.В. Лаврінович. Київ: Юрінком Інтер, 2005.

Цивільний кодекс України. Науково-практичний коментар : пояснення, тлумачення, рек. з використанням позицій вищ. суд. інстанцій, М-ва юстиції, науковців, фахівців) / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. Харків : ФО-П Колісник А. А., 2009. Т. 12 : Спадкове право. 544 с.

Череватенко І. М. Принцип законності та обґрунтованості нотаріальних актів щодо посвідчення безспірних прав. *Науковий вісник Херсонського державного університету у. Серія «Юридичні науки»*. Т. 1. № 5. Херсон, 2015. С. 151–158.

Череватенко І. М. Нотаріальний акт-документ в нотаріальному процесі. *Підприємств, господарств і право*. № 12. 2009. С. 100–104.

Сибилев Д. М. Закон Украины «Об исполнительном производстве». Научно-практический комментарий. Харьков: Легас, 2000.

З М І С Т

Вступ.....	3
Завдання для практичних занять та самостійної роботи.....	5
Питання до іспиту з навчальної дисципліни «Судовий контроль за нотаріальною діяльністю та виконанням судових рішень».....	33
Список рекомендованої літератури.....	39

Навчальне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ
МАТЕРІАЛИ
ДЛЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЬ
ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ
ЗА НОТАРІАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ
ТА ВИКОНАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ»**

для студентів
другого (магістерського) освітньо-кваліфікаційного рівня
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»

У к л а д а ч і : БАРАНКОВА Вікторія Валеріївна,
ЧЕРЕВАТЕНКО Ірина Миколаївна,
ШУТЕНКО Оксана Василівна,
ЦУВІНА Тетяна Андріївна,
КАЛАМАЙКО Андрій Юрійович,
ШПАК Максим Володимирович

Відповідальний за випуск *К. В. Гусаров*

Редактор *О. І. Борисенко*

Комп'ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*